

Tilburg University

Kinderen, internet en privacy

Nouwt, J.

Published in:
Privacy & Informatie

Publication date:
2003

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Nouwt, J. (2003). Kinderen, internet en privacy. *Privacy & Informatie*, 6, 59-64.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kinderen, privacy en internet

Mr. J. Nouwt

[Sjaak Nouwt is universitair docent aan de Universiteit van Tilburg en o.a. privacyadviseur bij advocatenkantoor Baker & McKenzie te Amsterdam. Hij is tevens redacteur van dit tijdschrift. Dit artikel is een uitwerking van 'Privacy van kinderen op internet is al bij wet geregeld', door Jan Holvast en Sjaak Nouwt, in het Nederlands Juristenblad, 31 mei 2002.]

Trefwoorden: internet, kinderen, COPPA, toestemming

Samenvatting

Voor steeds meer basisschool- en middelbare schoolleerlingen is het surfen op internet de normaalste zaak van de wereld. Er is op internet voor deze doelgroep dan ook veel 'infotainment' te vinden. Voor marketingdoeleinden vormt deze groep internetgebruikers eveneens een interessante doelgroep. Het is dan ook niet vreemd dat voor deze doeleinden persoonlijke gegevens bij kinderen worden verzameld. Gegevens die niet alleen op de kinderen zelf betrekking hebben, maar ook op hun ouders, hun gezinssituatie, etc. Vanuit privacyoogpunt is het de vraag in hoeverre het verzamelen en gebruiken van bij kinderen verzamelde persoonsgegevens wel altijd volgens de regels plaats vindt. Het is tijd voor bewustwording van de wetgevers, de toezichthouders en het bedrijfsleven.

Inleiding

In het jaar 2002 verscheen het boek *Beeldschermkinderen* van Patti Valkenburg.¹ Het boek verschaft inzicht in de stand van zaken met betrekking tot het onderzoek en de theorievorming over kinderen en de media. Onder de media vallen in dit verband televisie, films, computerspellen en het internet. In haar hoofdstuk over internet², stelt Valkenburg vast dat het aantal websites dat zich speciaal op kinderen en jongeren richt, de laatste jaren spectaculair is gegroeid. In Nederland bestaan er, ten tijde van haar onderzoek, enkele tientallen. Deze zijn onder te verdelen in non-profit sites en commerciële sites, die zijn onder te verdelen in mediagerelateerde en productgerelateerde sites. Non-profit sites zijn veelal ontstaan op initiatief van de overheid, musea, bibliotheken en publieke omroepen en die informatie combineren met entertainment. Mediagerelateerde websites zijn de bekende sites van commerciële televisiekanalen, zoals Fox Kids, Disney, Time Warner en Cartoon Network. Productgerelateerde websites zijn sites van speelgoedwinkels en fabrikanten van kinderspeelgoed, zoals Mattel, Lego en Nintendo. Vrijwel al deze kinderwebsites bieden diverse diensten aan, zoals webgames, chatten, digitale ansichtkaarten versturen, filmpjes bekijken, muziek luisteren of downloaden, etc. Veel kinderwebsites vragen aan kinderen om zich te registreren als ze zich voor de eerste keer aanmelden. De kinderen moeten dan een aantal persoonsgegevens verstrekken. Soms is voor de registratie de toestemming van de ouders nodig.

Fabrikanten van kinderproducten en kinderentertainment hebben in de regel twee doelstellingen met hun websites: ten eerste het stimuleren van het merkbewustzijn en de merkattitude en ten tweede het verzamelen van marktgegevens. In dit artikel concentreren wij ons op het laatste. Het verzamelen van marktgegevens geschiedt op verschillende wijzen:

¹ Patti Valkenburg, *Beeldschermkinderen. Theorieën over kind en media*. Amsterdam: Boom, 2002.

² Hoofdstuk 6, p. 163-198.

door te vragen naar persoonlijke informatie (leeftijd, geslacht, adres, e-mailadres, etc) bij het registreren, door het aanbieden van surveys waarin om informatie wordt gevraagd (zoals voorkeuren voor de inhoud en activiteiten van de site en de aangeboden producten) of via cookies (bestand op de computer van de bezoeker van een website). Uit het onderzoek van Valkenburg, waarin zij zich voordeed als twaalfjarige websitebezoeker, blijkt onder meer dat veel op kinderen gerichte websites persoonsgegevens bij kinderen verzamelen. In hun privacy policies, bijvoorbeeld die van Fox Kids, staat vermeld dat de persoonsgegevens kunnen worden gedeeld met andere bedrijven die al dan niet verwant zijn met Fox Kids. In dezelfde privacy policy van Fox Kids staat overigens netjes bovenaan vermeld dat kinderen hun ouders om toestemming moeten vragen voordat zij hun persoonlijke gegevens invullen.³ Valkenburg vraagt zich in haar boek af in hoeverre ouders op de hoogte zijn van dergelijke privacybepalingen van Nederlandse kinderwebsites. Het is naar ons idee ook de vraag in hoeverre aanbieders van kinderwebsites op de hoogte zijn van de juridische voorwaarden voor het verzamelen van persoonsgegevens.

Het verschijnen van dit boek bracht de nodige publiciteit met zich mee. In enkele krantenberichten ontstond discussie over de vraag in hoeverre het is toegestaan om kinderen via internet te vragen naar privacy-gevoelige informatie.⁴ Anders dan in de Verenigde Staten, waar het al sinds 1998 verboden is om via het web informatie te verzamelen van kinderen onder de dertien jaar zonder toestemming van de ouders, is de juridische situatie in Nederland niet zo duidelijk. Zo is het, in tegenstelling tot de Verenigde Staten, in Nederland niet uitdrukkelijk verboden om gegevens van kinderen via websites (of via andere middelen) te verzamelen. Dit wil echter niet zeggen dat het verzamelen van persoonsgegevens bij kinderen daarmee juridisch toelaatbaar is. Integendeel, het beschermingsregime in Nederland is zelfs strenger dan dat in de Verenigde Staten waar het verzamelen en gebruiken van gegevens is geregeld in de 'Children's Online Privacy Protection Act of 1998' (COPPA). Deze Amerikaanse wet is van toepassing op commerciële ondernemingen en andere organisaties die zich door middel van hun websites rechtstreeks richten tot kinderen jonger dan dertien jaar voor het verzamelen van persoonsgegevens, of die bekend zijn met het feit dat hun websites regelmatig door kinderen van die leeftijd worden bezocht. De kamerleden Atsma (PvdA) en Bakker (D66) waren volgens hetzelfde krantenbericht kennelijk ook in parlementaire paniek geraakt en riepen om wetgeving die de privacy van kinderen op internet moet beschermen. Die paniek was niet geheel terecht, omdat de persoonsgegevens van kinderen voldoende beschermd lijken te worden door de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) die op 1 september 2001 in werking is getreden. Maar eerst werpen we een blik op de Amerikaanse wetgeving.

COPPA

In de Verenigde Staten is het verzamelen van persoonsgegevens van kinderen via internet wettelijk geregeld in de *Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)*.⁵ Deze wet schrijft voor dat websiteaanbieders moeten omschrijven wanneer en hoe zij verifieerbare toestemming van de ouders verkrijgen en welke verplichtingen de websiteaanbieder heeft ter bescherming van de privacy van kinderen en de beveiliging van hun persoonsgegevens. De COPPA is van toepassing op commercieel handelende websiteaanbieders en internet service providers die zich nadrukkelijk richten op kinderen tot dertien jaar. Daarnaast is de COPPA

---

³ Fox Kids, Privacy Beleid, <www.foxkids.nl>.

⁴ Zie bijvoorbeeld NRC Handelsblad, 13 december 2001.

⁵ Zie ook: Sjaak Nouwt, Kid's Privacy on the Internet. Collecting Children's Personal Data on the Internet and the Protection of Privacy. *Multimedia und Recht*, 11/2002, p. 703-709.

van toepassing op websiteaanbieders die zich niet uitsluitend richten op kinderen, maar die wel willens en wetens persoonsgegevens via kinderen op internet verzamelen.

De COPPA is, zoals gezegd, van toepassing op het verzamelen van persoonsgegevens van kinderen tot dertien jaar. Persoonsgegevens betekent hier: individueel identificeerbare informatie met betrekking tot een kind die on line is verzameld. Dergelijke informatie bijvoorbeeld bestaat uit: de volledige naam, adres, e-mailadres, telefoonnummer of enige andere informatie waardoor het kind kan worden geïdentificeerd of gecontacteerd. De COPPA heeft ook betrekking op persoonsgegevens zoals hobby's, interesses en informatie die door middel van 'cookies' of andere 'tracking' -technieken is verzameld.

Aan de hand van verschillende factoren kan worden bepaald in hoeverre een website specifiek op kinderen is gericht. De Amerikaanse Federal Trade Commission (FTC) heeft de volgende factoren vastgesteld:

- het onderwerp van de website;
- de inhoud in de vorm van beeld en geluid;
- de leeftijd van de modellen die op de website zijn afgebeeld;
- het taalgebruik op de website;
- of advertenties op de website gericht zijn op kinderen;
- informatie die duidelijk is gericht op publiek van een bepaalde leeftijd;
- het gebruik van animaties of andere toepassingen die op kinderen zijn gericht.

Privacy policy

De aanbieder van een website die is gericht op kinderen, is verplicht een privacy policy of privacy statement op de homepage van de website of van de online aangeboden dienst te plaatsen. Een privacy policy moet informatie bevatten over het privacybeleid van de websiteaanbieder. Die informatie moet worden weergegeven op iedere pagina waar persoonsgegevens van kinderen worden verzameld. Een aanbieder van een website die op een algemeen publiek is gericht, maar wel een aparte 'kinderhoek' heeft, moet een link opnemen op die kinderpagina.

Een koppeling naar de privacy policy moet duidelijk en prominent aanwezig zijn. Daarom is het wenselijk dat de privacy policy voor kinderen in een groter lettertype of in een afwijkende kleur tegen een contrasterende achtergrond op de website wordt gepresenteerd. Een onopvallende koppeling onder aan de internetpagina (zoals zo vaak voorkomt) is niet voldoende duidelijk en prominent. Er wordt wel gepleit voor het gebruik van een grote letter 'K' voor 'Kinderen', bijvoorbeeld rechtsboven op de homepage⁶, zodat het direct duidelijk is dat de homepage voldoet aan de eisen van de COPPA. Daarnaast wordt ook voorgesteld te streven naar samenwerking tussen websiteaanbieders, teneinde tot een zekere standaardisering van privacy policies te komen. Ouders kunnen dan sneller en gemakkelijker beoordelen in hoeverre de website voldoet aan de COPPA. Bovendien kunnen websiteaanbieders dan gemakkelijker een privacy policy ontwikkelen die aan de COPPA voldoet.

Volgens de COPPA moet een privacy policy uit de volgende elementen bestaan:

- de naam en contactinformatie (adres, telefoonnummer, e-mailadres) van alle aanbieders die via deze internetpagina of elektronische dienst persoonsgegevens bij kinderen verzamelen of beheren;
- de soorten persoonsgegevens die bij kinderen worden verzameld en de manier waarop die worden verzameld (rechtstreeks van het kind of door middel van 'cookies');
- waarvoor de websiteaanbieder de persoonsgegevens gebruikt (voor marketing doeleinden of om prijswinnaars te informeren);

---

⁶ Dit wordt voorgesteld door het Annenberg Public Policy Center, in het rapport *Privacy Policies on Children's Websites: Do They Play By the Rules?* 28 maart 2001.

- of de website aanbieder persoonsgegevens aan derden verstrekt en zo ja, wat voor categorie ontvangers dat zijn, de doeleinden waarvoor de gegevens worden gebruikt en of deze ontvangers vertrouwelijkheid en beveiliging van de gegevens hebben toegezegd;
- de mogelijkheid voor ouders om toestemming te verlenen voor het verzamelen en gebruiken van de persoonsgegevens zonder tevens in te stemmen met de doorverstrekking van deze gegevens aan derden;
- dat de websiteaanbieder niet meer persoonsgegevens bij kinderen verzamelt dan redelijkerwijs nodig is zodat de kinderen kunnen participeren in een bepaalde activiteit (bijvoorbeeld meedoen aan een prijsvraag of toegang verkrijgen tot een chatruimte);
- Dat de ouders recht hebben op toegang tot de persoonsgegevens van hun kinderen, alsmede recht op verwijdering daarvan en recht om verdere verzameling of gebruik van die gegevens te verbieden, inclusief de procedures die de ouders daarvoor moeten volgen.

Informatieplicht naar de ouders

De informatieplicht jegens de ouders houdt in dat de ouders een schriftelijke mededeling of via een e-mailbericht informatie ontvangen, waarin de websiteaanbieder meldt dat hij persoonsgegevens (en welke) wil verzamelen (of heeft verzameld) bij het kind via internet. De mededeling behelst voorts dat de aanbieder van de website de ondubbelzinnige toestemming nodig heeft van (één van) de ouders om de gegevens te mogen verzamelen, te gebruiken en eventueel aan derden te verstrekken.

Verifieerbare ouderlijke toestemming

De aanbieder van de website dient op grond van de COPPA voorts redelijke maatregelen te treffen waardoor zekerheid bestaat dat de ouders op de hoogte zijn van de gegevensverzameling zodat zij vervolgens daarvoor toestemming kunnen geven. Bij uitsluitend intern gebruik van de gegevens gelden minder strenge eisen dan bij verstrekking naar derden. Dan kan namelijk worden volstaan met via e-mail verkregen toestemming. Maar wanneer het de bedoeling is dat de gegevens ook aan derden worden verstrekt, gelden strengere eisen:

- een door (één van) de ouders ondertekend formulier, dat per post of fax is ingestuurd;
- acceptatie en verificatie van een creditcardnummer, in combinatie met een transactie;
- een speciale gratis telefoonlijn voor ouders waar deskundig personeel de ouders te woord kunnen staan;
- een e-mailbericht voorzien van een digitale handtekening.

Uitzonderingen

Voor aanbieders van populaire online diensten bestaan enkele uitzonderingen op het vereiste van toestemming van de ouders. Wanneer bijvoorbeeld voor een prijsvraag, een elektronische nieuwsbrief, hulp bij huiswerk of elektronische Ansichtkaartdiensten, het e-mailadres van het kind wordt verzameld, is de ouderlijke toestemming niet nodig. Verder is de ouderlijke toestemming evenmin vereist:

- als een aanbieder het e-mailadres van de ouders verzamelt om aan zijn informatieplicht te kunnen voldoen en om ouderlijke toestemming te kunnen vragen;
- als een aanbieder eenmalig een e-mailadres van een kind verzamelt om aan een eenmalig verzoek van het kind te kunnen voldoen;
- als een aanbieder een e-mailadres verzamelt om meer dan eens te kunnen reageren op een specifiek verzoek, zoals het versturen van een nieuwsbrief. In dat geval dient de

- aanbieder wel de ouders te informeren dat er regelmatig met het kind wordt gemaïld. Daarbij moeten de ouders de gelegenheid krijgen om de toezending te stoppen;
- als een aanbieder de naam of correspondentiegegevens van het kind verzamelt, om de veiligheid van het kind op de site te kunnen garanderen. In dat geval moet de aanbieder de ouders informeren en deze de gelegenheid bieden verder gebruik van de gegevens te verbieden;
  - als een aanbieder de naam of correspondentiegegevens van het kind verzamelt, om de beveiliging of aansprakelijkheid van de website te beschermen, of om te kunnen voldoen aan een justitieel bevel.

Nieuwe mededeling

Een nieuwe informatieplicht ontstaat als er wijzigingen zijn in het verzamelen, het gebruik en de verstrekking van de gegevens, ook al hebben de ouders met een eerdere verzameling ingestemd. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen als er voor een prijsvraag gegevens zijn verzameld van een kind maar de aanbieder wil dat kind een nieuwe dienst aanbieden, bijvoorbeeld de toegang tot een chat-room.

Verificatie bij inzage

Ouders hebben in beginsel recht op inzage in de gegevens die over hun kinderen zijn verzameld. Wanneer van dat recht gebruik wordt gemaakt, is de aanbieder van de website verplicht de identiteit van de ouders vast te stellen. Hij kan dat doen op (één van) de volgende wijzen:

- via een daartoe ondertekend formulier dat de ouders per reguliere post of fax hebben opgestuurd;
- via een geaccepteerd en geverifieerd creditcardnummer;
- via een gratis telefoonlijn die wordt bezet door getraind personeel;
- via een e-mail vergezeld van een digitale handtekening;
- via een e-mail vergezeld van een PIN of wachtwoord, verkregen via een van bovenstaande andere verificatiemethoden.

Intrekking toestemming en verwijdering van de gegevens

Ouders mogen altijd hun toestemming voor het verzamelen en verder gebruiken van persoonsgegevens van hun kinderen intrekken. Voorts kunnen zij opdracht geven tot het vernietigen van de bij hun kinderen verzamelde gegevens. Dit kan uiteraard wel tot gevolg hebben dat de dienst niet langer aan het kind kan worden aangeboden (zoals de toegang tot een chat-room).

De Federal Trade Commission heeft een aantal praktische richtlijnen gepubliceerd voor websiteaanbieders, ouders en leraren, waarin staat hoe de privacy van kinderen op internet kan worden beschermd.⁷

WBP

Een vergelijking met de wettelijke bescherming in Nederland van persoonsgegevens van kinderen op internet dringt zich op. De WBP is op 1 september 2001 in werking getreden. Voor de toelaatbaarheid van het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens zijn de DRV-beginselen allesbepalend: er moet een welomschreven, gerechtvaardigde *Doelstelling* zijn voor het verzamelen van de persoonsgegevens (art. 7), er moet een *Rechtmatige*

---

⁷ FTC, How to protect Kid's Privacy Online, <<http://www.ftc.gov/opa/1999/9902/petapp4.99.htm>>, 12 February 1999.

grondslag voor de verwerking van de gegevens zijn (art. 8) en voor de verdere verwerking of verspreiding van de verzamelde persoonsgegevens is het *Verenigbaar gebruik* bepalend (art. 9). Van deze beginselen is de *Rechtmatige grondslag* van eminent belang voor zowel de rechtmatigheid van het doel als voor de verdere verwerking. De memorie van toelichting bij de WBP is in dezen volstrekt helder: indien gegevens in strijd met art. 8 worden bewaard dan, is niet voldaan aan het gerechtvaardigde doel en mogen de gegevens niet worden verzameld.⁸ Met betrekking tot deze rechtmatige grondslag worden er in de wet zes beginselen genoemd, waarvan de eerste de ondubbelzinnige toestemming is. De andere vijf zijn gebaseerd op het noodzakelijkheidsprincipe, hetgeen impliceert dat steeds moet zijn voldaan aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Het eerste beginsel houdt in dat de inbreuk op de belangen van de betrokkene niet onevenredig mag zijn in verhouding tot het te dienen doel. Ingevolge het subsidiariteitsbeginsel mag het doel waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt in redelijkheid niet op een andere, voor de betrokkene minder, nadelige wijze kunnen worden verwezenlijkt. De vijf grondslagen die aan deze beginselen moeten voldoen zijn, kort gezegd:

- noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst;
- noodzakelijk om een wettelijke verplichting na te komen;
- noodzakelijk ter vrijwaring van een vitaal belang;
- noodzakelijk voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak;
- noodzakelijk voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert.

Passen we deze vijf grondslagen toe op het verzamelen van persoonsgegevens bij kinderen, dan lijkt het er duidelijk op dat de eerste vier niet van toepassing zijn. We gaan er namelijk van uit dat de gegevens worden verzameld in situaties die door Valkenburg in haar boek zijn onderscheiden: bij het registreren op een website, bij het aanbieden van surveys of bij gebruik van cookies, en niet wanneer een minderjarige een product via internet bestelt. Het registreren op een website heeft overigens wel veel weg van het aangaan van een overeenkomst.

Een beroep op het laatste onderdeel (gerechtvaardigde belang) kent naast de afweging tegen de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit tevens een privacytoets, hetgeen impliceert dat het belang van de verantwoordelijke (bijvoorbeeld de commerciële websiteaanbieder) of van de derde aan wie de gegevens worden verstrekt, afgewogen moet worden tegen het belang van de betrokkene (in casu het minderjarige kind) in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Indien dit laatste recht prevaleert, kan geen beroep op deze grondslag worden gedaan.

Naar onze mening is duidelijk dat dit privacybelang prevaleert, aangezien de kinderen bij wie de gegevens worden verzameld zich nauwelijks bewust zullen zijn van de mogelijke gevolgen van de verstrekking van hun persoonsgegevens. Bovendien blijkt uit onderzoek dat kinderen en jongeren hun privacy graag prijs geven in ruil voor geld en cadeautjes. Dat zou zijn te verklaren doordat kinderen nauwelijks besef van privacy hebben.⁹

Daarnaast moet het gerechtvaardigde belang zo worden geïnterpreteerd dat de verwerking noodzakelijk moet zijn om de reguliere bedrijfsactiviteiten te kunnen verrichten: de verantwoordelijke kan zijn bedrijf zonder de gegevens niet uitoefenen. Daarvan is in dit geval

---

⁸ *Kamerstukken II*, 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 79.

⁹ Zie Veilig internet, op de website van De Kinderconsument op <www.kinderconsument.nl> (inzage 24 februari 2003).

geen sprake, ook al kunnen marketingactiviteiten in het algemeen ook onder de reguliere bedrijfsactiviteiten vallen.

De enige grondslag waarop de verwerking aldus kan worden gebaseerd is de ondubbelzinnige toestemming van de betrokkene. Aangezien gegevens bij kinderen worden verzameld, is art. 5 van de WBP relevant. In dat artikel wordt aangegeven dat indien de betrokkene minderjarig is en de leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt, de toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger nodig is.

Die toestemming van de ouders wordt ook door de Federation of European Direct Marketing (FEDMA)¹⁰ vereist voor het verzamelen van persoonsgegevens bij kinderen ten behoeve van marketingdoeleinden. In de *FEDMA Code On E-Commerce & Interactive Marketing* (2000) luidt het centrale uitgangspunt in hoofdstuk 6 van de gedragscode over de bescherming van kinderen:

“Consumers can be confident that marketers will respect the sensibilities of children and shall protect the privacy of children, for example by demanding parental consent for any personal data-collection.”

De FEDMA richtlijnen voor het verzamelen van persoonsgegevens van kinderen via internet en het gebruik daarvan voor marketingdoeleinden luiden als volgt:

6.8 Personally Identifiable Information on Children

6.8.1 Marketers should not use or disclose personally identifiable information about children without the prior verifiable consent of a parent/guardian/teacher. A child should be required to supply his/her age before any further personal information is requested by a website.

6.8.2 Marketers should provide clear notices of their request for such personal data, with easy-to-understand explanations of the purpose(s) for which the information is being collected. Marketers should not solicit more personal data from the child than is necessary for his/her participation in the website activities.

6.8.3 Awareness notices should be used to encourage children to obtain permission from their parents/guardians before entering personal data. Such notices should be displayed at the point where the information is requested, be clear, prominent and easily understandable by young children.

6.8.4 Marketers should endeavour to inform parents/guardians if third parties might collect personally identifiable information about their children via their website. Parents should have the right to object to the disclosure of their child's information to any such identified third party.

6.8.5 Marketers should not make a child's access to a website contingent on the collection of detailed personal information. In particular, special incentives such as prize offers and games should not be used to entice children to divulge detailed personal information.

6.8.6 Marketers should take necessary steps to ensure that children are protected from unsolicited commercial e-mail communications, which do not relate to their interests.

---

¹⁰ Op internet: Fedma, Welcome to the FEDMA Web site, <www.fedma.org> (inzage 3 maart 2003).

En in de off-line wereld?

Een vergelijking met de off-line wereld dringt zich vervolgens op. Kinderen kunnen ook gewoon producten kopen in een winkel, zoals snoep, een boek of een cd, maar een dure digitale fotocamera waarschijnlijk niet. In het burgerlijk recht geldt dat een minderjarige handelingsbekwaam is wanneer die met toestemming van zijn wettelijke vertegenwoordiger handelt. De toestemming wordt verondersteld te zijn verleend, indien het een rechtshandeling betreft waarvan in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is dat minderjarigen van zijn leeftijd deze zelfstandig verrichten. Daarbij kunnen we denken aan het kopen van snoep, een boek of een cd. Veronderstelde toestemming mag door een winkelier worden aangenomen als kan worden aangetoond dat de rechtshandeling van het kind maatschappelijk aanvaard is. Is dat niet het geval, dan kan de wettelijke vertegenwoordiger van het kind, bijvoorbeeld een van de ouders, de nietigheid van de rechtshandeling inroepen. Naarmate kinderen vaker op internet surfen, zou het dus best eens kunnen dat op termijn de veronderstelde toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger wordt aangenomen voor het verzamelen van persoonsgegevens bij kinderen. Maar zo ver is het volgens ons nog niet.

Hieruit volgt dat er twee soorten toestemming aan de orde zijn: een verbintenisrechtelijke toestemming en een WBP-toestemming.¹¹ Zoals we hierboven stelden, is de WBP-toestemming de enige grondslag waarop het verzamelen van persoonsgegevens bij kinderen via internet kan worden gebaseerd. Deze ondubbelzinnige toestemming als bedoeld in art. 8 WBP moet aan de volgende criteria voldoen :

- de betrokkene moet zijn wil in vrijheid hebben geuit: niet onder druk van omstandigheden;
- de toestemming moet zijn gericht op bepaalde gegevensverwerkingen: op een beoogde verwerking of geheel van verwerkingen;
- de toestemming moet ondubbelzinnig zijn: moet blijken uit een handeling (hokje aankruisen) of gedraging (klikken met de muis).

De bewijslast voor het verkrijgen van de ondubbelzinnige toestemming ligt bij de verantwoordelijke, in dit geval degene die de persoonsgegevens verzamelt. Hieruit volgt dat die moet kunnen bewijzen dat de toestemming daadwerkelijk is verkregen. Dat impliceert dat van veronderstelde WBP-toestemming geen sprake kan zijn.

De conclusie is dat het verzamelen van persoonsgegevens bij kinderen niet toelaatbaar is zonder de ondubbelzinnige toestemming van (veelal) de ouders. In tegenstelling tot in de Verenigde Staten geldt in ons land op grond van de WBP een leeftijdsgrens van zestien jaar, waarmee de regeling de facto en de jure in Nederland strenger is dan in de VS.

Andere EU landen

Van alle Europese privacytoezichthouders besteden er slechts twee uitgebreid aandacht aan de privacyaspecten in verband met het verzamelen van persoonsgegevens via kinderen. Die toezichthouders die er positief uitspringen zijn de Jersey Data Protection Commissioner en de Franse Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL).

De toezichthouder van Jersey besteedt aandacht aan deze problematiek vanuit een optiek van samenwerking met de Engelse overheid ter vergroting van het bewustzijn van de kwetsbaarheid van kinderen op internet in het algemeen, bijvoorbeeld ter bescherming tegen

---

¹¹ De WBP-toestemming kan uit civielrechtelijk oogpunt betekenen dat er een overeenkomst ontstaat, zodat tegelijkertijd sprake is van een civielrechtelijke toestemming. Het verwerken van persoonsgegevens is daarbij het object van de overeenkomst, terwijl het object van de overeenkomst van art. 8 onder b, WBP duidelijk een andere is.

pedofielen. De website van Jersey's toezichthouder¹² bevat informatie en adviezen voor ouders (bijvoorbeeld: plaats de computer in de huiskamer) en kinderen (bijvoorbeeld: verstrek nooit je naam, huisadres, schooladres, telefoonnummer, etc.). De website bevat bovendien een aantal hyperlinks naar zogeheten Child Safety Websites.¹³

De Franse toezichthouder (CNIL) publiceerde op 2002 een rapport over het verzamelen van persoonsgegevens van minderjarigen via internet.¹⁴ Met dit rapport wil de CNIL aandacht vestigen op het gebrek aan bescherming van persoonsgegevens van kinderen. Het rapport bevat tevens een 'best practice' voor het verzamelen van dergelijke gegevens. Die 'best practice' heeft betrekking op verschillende situaties waarin sprake is van het verwerken van persoonsgegevens van kinderen via internet. In het bijzonder betreffen zij het aanmelden door kinderen bij een chatroom, het plaatsen van foto's van kinderen op internet, relaties die ontstaan met een internet website door e-mail of via een elektronische nieuwsbrief, en het verzamelen van persoonsgegevens. Naast de algemene regels voor het verwerken van persoonsgegevens, die ook in dit geval van toepassing zijn, wijst de CNIL in haar rapport op een aantal bijzondere voorwaarden voor het verwerken van persoonsgegevens van kinderen:

- op grond van het doelbindingsbeginsel mogen uitsluitend persoonsgegevens worden verzameld die voor dat doel noodzakelijk zijn;
- het bij kinderen verzamelen van gegevens over de gezinssituatie, de leefstijl van de ouders en hun sociale positie is bovenmatig en onbehoorlijk;
- het is verboden gevoelige gegevens te verzamelen bij kinderen, zoals gegevens over het ras, politieke opvattingen, etc, zonder de toestemming van de ouders. Website aanbieders moeten kunnen aantonen dat zij die toestemming hebben verkregen;
- een spel of loterij die is gericht op minderjarigen mag er nooit toe leiden dat de persoonsgegevens die daartoe zijn verzameld worden verstrekt aan derden, zonder de aantoonbare toestemming van de ouders.

Conclusie en aanbevelingen

Onze conclusie luidt dat de kamerleden onvoldoende bekend lijken te zijn met de strekking van de door hen zelf recentelijk ingevoerde wetgeving. De roep van Atsma en Bakker om wetgeving die de privacy van kinderen op internet beschermen, is naar onze mening overbodig. Dit neemt niet weg dat bij de evaluatie van de Europese privacyrichtlijn (waar de WBP een uitvloeisel van is) die momenteel plaats vindt, de rechtspositie van kinderen op internet op Europees niveau meegenomen zou moeten worden. De Amerikaanse regeling kan daarbij als inspiratiebron dienen.

Voorts roepen wij de instantie die toezicht houdt op de naleving van de WBP, het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP), op om vuistregels op te stellen voor het verzamelen van persoonsgegevens bij kinderen. Dergelijke vuistregels kunnen voor het bedrijfsleven en andere on-line dienstverleners duidelijkheid verschaffen over wat nu wel en niet toegestaan is. Daarmee zou een einde kunnen worden gemaakt aan de, zij het veelal onbewuste, overtredingen van de wet waarvan volgens ons op dit moment sprake is.

---

¹² Data Protection Jersey, Jersey Data Protection, <<http://www.dataprotection.gov.je/>> (13 mei 2002).

¹³ National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC), NSPCC Homepage, <<http://nspcc.org.uk>> (28 juni 2002); Internet Watch Foundation, Internet Watch, <<http://iwf.org.uk>> (28 juni 2002); Childnet International, Childnet International, <<http://childnet-int.org>> (28 juni 2002); Internet Crime Forum, Chat Wise, Street Wise – children and Internet chat services, <www.internetcrimeforum.org.uk/chatwise-streetwise.html> (28 juni 2002).

¹⁴ CNIL – Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés, Internet et la collecte de données personnelles auprès des mineurs, CNIL Juniors – Le droit de s'opposer, <<http://www.cnil.fr/juniors/droits/droits6.htm>> (12 juni 2002).

Tot slot bevelen wij organisaties die persoonsgegevens bij kinderen via internet verzamelen aan, om daarvoor een procedure op te stellen. Bijvoorbeeld, in navolging van de Amerikaanse wet, trachten toestemming te verkrijgen bij de ouders voor het verwerken van de gegevens. Deze procedure kan kenbaar worden gemaakt in een duidelijk aanwezige privacystatement op de website. Het privacybeleid van Fox Kids geeft een goed voorbeeld: na het insturen van het formulier om lid te worden van de Fox Kids Club, neemt Fox Kids per e-mail contact op met de ouders of voogd om hun goedkeuring te vragen voor het lidmaatschap en voor het gebruik van de persoonsgegevens. Hoewel de door ons bepleite vuistregels van het CBP daarbij een nuttig instrument kunnen zijn, hebben de organisaties een eigen verantwoordelijkheid en is het dus verstandiger dat zij zelf alvast het initiatief daartoe nemen.